

**RAPORT**

**IUNIE**

**2018**

# **RAPORT**

## **Un an de la implementarea mecanismului 2%**

Sorina MACRINICI

Ilie CHIRTOACĂ

**CRJM**

**CENTRUL DE  
RESURSE JURIDICE  
DIN MOLDOVA**

# RAPORT

## UN AN DE LA IMPLEMENTAREA MECANISMULUI 2%

Sorina MACRINICI

Ilie CHIRTOACĂ



*Această publicație este posibilă datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID).*

*Opiniile exprimate aparțin exclusiv Centrului de Resurse Juridice din Moldova și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.*

Chișinău, 2018



## Cuprins

Introducere .....	7
Sumar executiv .....	9
Abrevieri .....	12
Descrierea succintă a mecanismului 2% .....	13
Înregistrarea organizațiilor în Lista beneficiarilor 2% .....	14
Cum a avut loc desemnarea procentuală în 2017 .....	20
Numărul desemnărilor procentuale .....	26
Profilul contribuabililor .....	30
Profilul beneficiarilor .....	33
Sumele 2% desemnate .....	34
Potențialul mecanismului 2% .....	37
Accesul la informații .....	38
Concluzii .....	41
Recomandări .....	43

## Introducere

Între anii 1990 și 2000, mai multe țări din Europa Centrală și de Est au introdus mecanisme care au permis persoanelor fizice să direcționeze 1% sau 2% din impozitul lor pe venit către sectorul neguvernamental. Mecanismul de desemnare procentuală a permis o finanțare indirectă a organizațiilor necomerciale din partea statului, precum și a stimulat îmbunătățirea comunicării acestor organizații cu publicul și un activism civic mai sporit. În Republica Moldova, „Legea 2%”, care prevede dreptul de a face desemnări procentuale către organizațiile necomerciale, a fost votată de Parlament la 18 iulie 2014, ulterior a fost modificată în iulie 2016. La 30 noiembrie 2016, Guvernul a adoptat Regulamentul cu privire la mecanismul de desemnare procentuală, care a permis implementarea mecanismului 2% în Republica Moldova începând cu 1 ianuarie 2017 în privința veniturilor obținute în 2016.

Raportul face o retrospectivă privind modul în care s-a implementat mecanismul de desemnare procentuală în 2017, primul an de desemnare procentuală, trecând în revistă și informația care era disponibilă la momentul redactării raportului din 2018. Astfel, am analizat modul în care organizațiile beneficiare s-au înregistrat în Lista beneficiarilor 2% și publicarea acestei liste de către Ministerul Justiției, cum a avut loc procesul de desemnare odată cu depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit între 1 ianuarie și 2 mai 2017 și 1 ianuarie și 2 mai 2018, care au fost rezultatele primului an de desemnare – câte desemnări au fost făcute și câte dintre acestea au fost validate, care au fost beneficiarii desemnării și ce sume au primit aceștia. Analiza a scos în evidență și care este potențialul mecanismului 2% sub aspectul numărului de persoane care au dreptul să desemneze procentual și care este suma de desemnare procentuală pe care aceste persoane o pot redirecționa din impozitele achitate de ele către stat. În final, autorii analizei au venit cu o serie de concluzii și recomandări pentru îmbunătățirea mecanismului astfel încât acesta să corespundă necesităților organizațiilor societății civile din Republica Moldova.

În procesul de colectare și analiză a datelor, autorii au consultat raportul anual statistic al Serviciului Fiscal de Stat privind desemnarea procentuală în 2017, unde au fost publicate informațiile statistice prevăzute în Regulamentul 2%. De asemenea, au fost folosite și alte surse, cum ar fi rapoartele Serviciului Fiscal de Stat privind impozitul pe venit al persoanelor fizice în 2016 și 2017 și informațiile generate de Biroul Național de Statistică și publicate pe pagina sa web. De asemenea, au fost făcute solicitări de informații la care am primit răspunsuri oficiale de la Serviciul Fiscal de Stat și de la

Ministerul Finanțelor. De asemenea, a fost analizat cadrul legislativ național cu privire la desemnarea procentuală.

În scopul consultării opiniei organizațiilor necomerciale, autorii analizei au efectuat un sondaj în luna iunie 2018. Chestionarul a fost destinat în special reprezentanților organizațiilor necomerciale care au interacționat cu mecanismul de desemnare procentuală în calitate de contribuabil sau organizație beneficiară. Acesta a inclus întrebări referitoare la procedura de înregistrare, precum și percepțiile cu privire la procedura de desemnare procentuală. La sondaj au participat 74 persoane, reprezentante ale organizațiilor societății civile. Răspunsurile la întrebările adresate au fost prelucrate statistic și sunt prezentate succint în raport.

## Sumar executiv

Mecanismul de desemnare procentuală sau mecanismul 2% reprezintă un mecanism de finanțare indirectă a sectorului necomercial de către stat. Acest mecanism nu este suficient, prin sine, pentru a asigura sustenabilitatea sectorului necomercial din Republica Moldova. Un studiu efectuat în cinci țări care au adoptat mecanismul de desemnare procentuală (Ungaria, Lituania, Polonia, România și Slovacia)<sup>1</sup> a arătat că suma primită de ONG-urile din aceste țări, prin intermediul acestui mecanism, de-a lungul anilor, reprezenta circa 2% din bugetele totale ale ONG-urilor. Mecanismul nu are ca scop doar obținerea beneficiilor financiare de către organizațiile necomerciale, dar și sporirea capacităților de comunicare ale acestora și a activismului civic.

Anul 2017 a fost primul an în care în Republica Moldova, contribuabilii persoane fizice au avut dreptul de a redirecționa 2% din impozitul lor pe venit către o organizație necomercială. Un număr total de 484 organizații necomerciale au reușit să se înregistreze în Lista beneficiarilor 2% (413 asociații, fundații și instituții private și 71 culte religioase și părți componente). Aproximativ 40 de organizații au fost refuzate de a fi incluse în Lista beneficiarilor, deoarece nu au întrunit condițiile de eligibilitate sau au avut datorii la bugetul public. Numărul total al organizațiilor înregistrate la mecanism reprezintă aproximativ 5% din numărul total de organizații necomerciale înregistrate în Republica Moldova până în luna decembrie a anului 2017. Din 484 de organizații înregistrate în 2017 în Lista beneficiarilor 2%, 302 au primit desemnări procentuale, adică circa 62%.

În anul 2017, 21,204 contribuabili au decis să-și exercite dreptul de a desemna procentual. Aceștia reprezintă 11% din numărul total al contribuabililor care au depus în termen declarația privind impozitul pe venit în 2017. 44% din contribuabilii care au desemnat nu aveau obligația de a depune declarația cu privire la impozitul pe venit, dar au ales să o facă pentru a desemna procentual. Din totalul de 21,204 de desemnări efectuate în 2017, 16,182 (circa 76%) au fost validate de către Serviciul Fiscal de Stat, iar 5,022 (circa 24%) – nu au fost validate. Motivul principal pentru care desemnările nu au fost validate a fost prezența datoriilor la impozitul pe venit. La acest moment, Regulamentul 2% nu prevede informarea contribuabililor nici despre validarea desemnărilor, nici despre nevalidare și motivul de nevalidare. Numărul mare de nevalidări arată că aceasta este o problemă sistemică și este necesară elaborarea unui mecanism de informare despre acest temei de nevalidare și modalitățile de verificare și achitare a impozitelor pe venit.

<sup>1</sup> Evaluarea impactului mecanismului de desemnare procentuală: Trecut, prezent, viitor (engleză), editat de Boris Strečanský și Marianna Török, 2016, <http://taxdesignation.org/regional-synthesis-report/>.

De asemenea, este necesară și informarea contribuabililor care au desemnat despre validarea sau nevalidarea desemnărilor.

Circa 78% dintre toate desemnările au fost făcute în luna aprilie și în primele două zile ale lunii mai 2017. În ultimele 9 zile, între 24 aprilie și 2 mai 2017, au desemnat procentual 6,908 persoane (33% din desemnări). Cele mai multe declarații prin care s-a desemnat procentual au fost depuse prin declarație rapidă (19,181 desemnări sau 90.5% din numărul total). În același timp, un număr aproape egal de contribuabili au redirecționat 2% prin intermediul declarației electronice (1,043 sau 4.9%) și pe suport de hârtie (980 sau 4.6%).

În 2017, suma totală care a fost desemnată de contribuabili, până la validare, a constituit MDL 4,140,868.43 (aproximativ USD 244,588 / EUR 210,090<sup>2</sup>). Din această sumă, MDL 2,821,243.60 (circa USD 166,642 / EUR 143,138) au fost transferați către beneficiari după validarea desemnărilor (adică circa 68% din suma totală desemnată). Suma desemnărilor nevalidate constituie MDL 1,319,624.83 (circa USD 77,946 / EUR 66,952), ceea ce reprezintă circa 32% din suma totală desemnată.

În medie, în 2017, fiecare contribuabil a desemnat MDL 195 (USD 11.51 / EUR 9.89), dintre care au fost validați MDL 174 (USD 10.28 / EUR 8.83). Fiecărei organizații beneficiare i-a revenit în mediu MDL 9,342 (USD 552 / EUR 474) după validarea sumelor de desemnare procentuală.

Deși ONG-urile și entitățile religioase concurează în mecanismul 2%, din cele 302 organizații care au primit desemnări procentuale în 2017, 86% (260) din organizații sunt ONG-uri, iar circa 14% (42) - entități religioase. După validarea desemnărilor, 90% din sume au revenit ONG-urilor (MDL 2,543,114.45), iar 10% - entităților religioase (MDL 278,129.15).

Deși doar 29% din contribuabilii care au redirecționat 2% în 2017 au avut viza de reședință în mun. Chișinău, organizațiile cu sediul în mun. Chișinău au primit cel mai mare număr de desemnări procentuale - 13,486 - ceea ce reprezintă circa 83% din numărul total de desemnări validate. Deși contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău au desemnat circa 45% din suma totală validată, organizațiile beneficiare din mun. Chișinău au primit cea mai mare parte din sumă - MDL 2,425,632.65, adică aproximativ 86% din

<sup>2</sup> Conform ratelor oficiale de schimb valutar din 25 iunie 2018: USD 1 = MDL 16.93; EUR 1 = MDL 19.71, <http://bnm.md/ro/content/ratele-de-schimb>.



suma totală validată. Organizațiile din restul țării au primit, respectiv MDL 395,610.95, ceea ce reprezintă circa 14% din suma totală validată.

Cea mai mare sumă de desemnare procentuală primită de o organizație în 2017 este de MDL 1,374,555.89 (USD 81,190 / EUR 69,739), ceea ce reprezintă 49% din suma totală validată și circa 54% din suma validată pentru ONG-uri. Beneficiarul acestei sume este Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova.

În 2018, numărul de desemnări a crescut cu 38% (29,271 de contribuabili). Din numărul total de contribuabili care au desemnat procentual în 2018, 13,513 contribuabili nu aveau obligația să depună declarația CET15, dar au ales să o facă pentru a desemna procentual, ceea ce reprezintă 46% din numărul total al desemnărilor efectuate în 2018 și o creștere cu circa 45% față de anul 2017. Este nevoie de o informare mai bună despre mecanismul 2% atât din partea organizațiilor beneficiare, cât și din partea autorităților.

În 2018, numărul organizațiilor care s-au înscris la acest mecanism și au dreptul să primească sume 2% la fel a crescut. Dacă în 2017 în Lista beneficiarilor 2% publicată de Ministerul Justiției erau 484 de organizații, în 2018 aceasta a cuprins 594 de organizații, înregistrând o creștere de circa 23%.

Potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova este mult mai mare. În 2017, doar 1.7% dintre contribuabilii care aveau dreptul de a desemna au ajuns să-și exercite acest drept (21,204 de contribuabili din 1,219,500). În 2018, acest număr a crescut până la 2.4% (29,271 de contribuabili din 1,207,500), ceea ce arată că trendul este în creștere. În același timp, în 2017, doar 6.6% din suma totală posibilă de a fi redirecționată procentual a fost desemnată (MDL 4,140,868.43 din MDL 62,526,200).

## Abrevieri

Declarația CET15:	Declarația cu privire la impozitul pe venit
Entități religioase:	Culte religioase și părțile lor componente
Mecanismul 2%:	Mecanismul de desemnare procentuală
Lista beneficiarilor 2%:	Lista beneficiarilor mecanismului de desemnare procentuală publicată de Ministerul Justiției
ONG:	Asociații obștești, fundații, instituții private
Regulamentul 2%:	Regulamentul cu privire la mecanismul desemnării procentuale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016

## Descrierea succintă a mecanismului 2%

Mecanismul de desemnare procentuală (Legea 2%) este o modalitate indirectă prin care statul susține financiar activitatea sectorului neguvernamental. Această lege oferă dreptul persoanelor fizice să direcționeze anual 2% din impozitul lor pe venit, care urma să ajungă în bugetul de stat, către organizațiile non-guvernamentale sau către entitățile religioase care acționează în interes public.

În prezent, mecanisme similare există în Ungaria, Polonia, Slovacia, Lituania și România.<sup>3</sup> În Republica Moldova, „Legea 2%” care prevede dreptul de a face desemnări procentuale a fost votată de Parlament la 18 iulie 2014.<sup>4</sup> În iulie 2016, Parlamentul a îmbunătățit mecanismul 2%.<sup>5</sup> La 30 noiembrie 2016, Guvernul a adoptat Regulamentul cu privire la mecanismul de desemnare procentuală, care este instrumentul de aplicare a „Legii 2%”.<sup>6</sup> Regulamentul stabilește mecanismul prin care contribuabilii persoanele fizice pot redirecționa 2% din suma impozitului lor pe venit către beneficiarii desemnării procentuale. Mecanismul de desemnare procentuală este pus în aplicare în Republica Moldova începând cu 1 ianuarie 2017 în privința veniturilor obținute în 2016.

Există două categorii de beneficiari ai desemnării procentuale, și anume ONG-urile sub forma de asociații obștești, fundații și instituții private, și entitățile religioase sub forma cultelor religioase și părților componente ale acestora, care acționează în interes public și corespund anumitor criterii de eligibilitate stabilite de legislație. Mecanismul 2% prevede reguli egale pentru aceste două categorii de beneficiari la înregistrarea în Lista beneficiarilor 2%, utilizare și raportare a sumelor de desemnare procentuală, precum și răspundere în caz de încălcare a legislației.

Direcționarea 2% se face prin completarea și depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit a persoanei fizice, între 1 ianuarie și 30 aprilie a fiecărui an. Desemnările sunt confidențiale. Organizațiile beneficiare au dreptul la cheltuieli administrative din sursele primite în urma desemnării, care variază între 25% și 50%, în funcție de suma primită.

<sup>3</sup> Evaluarea impactului mecanismului de desemnare procentuală: Trecut, prezent, viitor, editat de Boris Strečanský, Marianna Török, 2016, <http://taxdesignation.org/regional-synthesis-report/>.

<sup>4</sup> Legea nr. 158 din 18 iulie 2014, care a modificat Codul Fiscal nr. 1163 din 24 aprilie 1997, Legea nr. 837 cu privire la asociațiile obștești din 17 mai 1996, Legea nr. 125 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie din 11 mai 2007 și Codul Contravențional nr. 218 din 24 octombrie 2008, disponibilă la <http://lex.justice.md/md/354331/>.

<sup>5</sup> Legea nr. 177 din 21 iulie 2016, <http://lex.justice.md/md/366190/>.

<sup>6</sup> Hotărârea de Guvern nr. 1286 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la mecanismul desemnării procentuale din 2 noiembrie 2016, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=367801>.

Termenul de utilizare a sumelor 2% este de doi ani. La sfârșitul perioadei de utilizare, organizațiile beneficiare urmează să depună un raport cu privire la utilizarea sumelor provenite din desemnarea procentuală. Raportarea are loc în baza formularului tipizat al Declarației cu privire la impozitul pe venit pentru organizațiile necomerciale (forma ONG17).

Mecanismul prevede sancțiuni pentru utilizarea neconformă a resurselor obținute din desemnarea procentuală sau lipsei raportării cu privire la aceste sume. În calitate de sancțiuni sunt prevăzute amenzi contravenționale, restituirea sumelor desemnării procentuale, folosite cu încălcarea prevederilor legii și/sau neraportate, precum și excluderea beneficiarului de la participarea la mecanismul de desemnare procentuală pe un termen de 2 ani, cu publicarea listei organizațiilor excluse de la mecanism pe pagina web a Ministerului Justiției, alături de Lista beneficiarilor 2%.

Anual, Serviciul Fiscal de Stat publică un raport statistic privind desemnarea procentuală,<sup>7</sup> care cuprinde atât date generale, cât și lista tuturor organizațiilor beneficiare, cu indicarea sumelor primite. Contribuabilii nu sunt informați despre validarea sau nevalidarea desemnărilor procentuale, dar au dreptul de a solicita informații în acest sens de la Serviciul Fiscal de Stat.

Autoritățile cu atribuții în implementarea mecanismului 2% sunt Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat și Inspekția Financiară.

## Înregistrarea organizațiilor în Lista beneficiarilor 2%

Deși mecanismul de desemnare procentuală există în Republica Moldova încă din 2014, acesta a devenit pe deplin funcțional abia în luna decembrie 2016, perioadă în care Guvernul a adoptat Hotărârea de aprobare a Regulamentului cu privire la mecanismul de desemnare procentuală, care este instrumentul de aplicare al Legii 2%.<sup>8</sup> La 2 decembrie 2016, Regulamentul 2% a fost publicat în Monitorul Oficial, astfel, evaluarea eficienței mecanismului poate fi trasată abia de la această dată.

<sup>7</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Raport statistic privind desemnarea procentuală în 2017, [http://www.sfs.md/rapoarte\\_informatii.aspx?file=10257](http://www.sfs.md/rapoarte_informatii.aspx?file=10257).

<sup>8</sup> Regulamentul cu privire la mecanismul desemnării procentuale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016.

În continuare, vom analiza principalele provocări, dar și aspectele pozitive pe care le-au întâlnit beneficiarii mecanismului de desemnare procentuală în primul an de aplicare la mecanism, dar și anumite aspecte din informațiile obținute pentru anul 2018 (al doilea an de implementare al mecanismului).

### **Publicarea întârziată a Regulamentului 2%**

Procesul de adoptare al noului Regulament nu a fost unul fără dificultăți. Mecanismul a fost pe punctul de a nu fi aplicabil în 2017, din cauza întârzierii de publicare în Monitorul Oficial. Deși a fost elaborat și adoptat de Guvern încă la începutul lunii noiembrie 2016, Regulamentul a tot întârziat să fie publicat în Monitorul Oficial, fapt care punea în pericol aplicabilitatea mecanismului în 2017. La 29 noiembrie 2016, 44 de organizații ale societății civile au expediat un apel public, adresat Parlamentului și Guvernului, prin care au solicitat publicarea Regulamentului 2% în regim de urgență pentru a permite aplicarea mecanismului 2% din anul 2017 pentru veniturile obținute în anul fiscal 2016.<sup>9</sup> Ulterior, Hotărârea de Guvern a fost publicată în Monitorul Oficial la 2 decembrie 2016, ultima zi în care Regulamentul putea fi pus în implementare pentru anul fiscal 2016. Publicarea întârziată a Regulamentului a influențat negativ posibilitatea tuturor organizațiilor de a face cunoștință cu prevederile Regulamentului în primul an de implementare al mecanismului.

Ca urmare a publicării întârziate a Regulamentului 2%, în primul an de implementare al mecanismului de desemnare procentuală, perioada de înregistrare în Lista beneficiarilor 2% a coincis cu ultimele zile ale anului 2016. Deși Regulamentul 2% a prevăzut, cu titlu de excepție, înregistrarea beneficiarilor la mecanism în termen de 20 de zile lucrătoare de la intrarea în vigoare a hotărârii de Guvern (dar nu mai târziu de 31 decembrie 2016), perioada lunii decembrie este una problematică având în vedere că este perioada în care OSC-urile sunt preocupate cu alte activități, inclusiv de raportare, dar și din cauza sărbătorilor de iarnă. Astfel, procedura de înregistrare, în primul an de implementare a durat pe parcursul perioadei 2-29 decembrie 2016, timp în care organizațiile societății civile au avut la dispoziție un termen restrâns pentru a se înregistra la mecanism. Este posibil ca acest lucru să fi influențat negativ înregistrarea organizațiilor beneficiare la mecanism.

<sup>9</sup> Apel public privind urgentarea procedurii de publicare în Monitorul Oficial a Regulamentului cu privire la mecanismul de desemnare procentuală - instrumentul de aplicare a „Legii 2%”, disponibil la: [http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/11/16-11-29\\_apel\\_2procente.fin\\_.pdf](http://crjm.org/wp-content/uploads/2016/11/16-11-29_apel_2procente.fin_.pdf).

## Parcursul procesului de înregistrare

Pentru a beneficia de mecanismul de desemnare procentuală, organizațiile urmau să depună la Ministerul Justiției o cerere de înregistrare în Lista beneficiarilor 2%. Formularul de cerere este disponibil pe pagina web a Ministerului Justiției.<sup>10</sup> Chiar dacă organizațiile au avut la dispoziție un termen restrâns pentru a se înregistra la mecanism și puțin timp pentru a face cunoștință cu prevederile Regulamentului de implementare, se pare că procedura de înregistrare nu a fost una complicată. Potrivit respondenților chestionarului de evaluare al mecanismului de desemnare procentuală adresat organizațiilor înregistrate la mecanism, procedura de înregistrare la Ministerul Justiției a fost una simplă. 88% din cei intervievați au considerat că procedura de înregistrare este puțin sau deloc complicată.

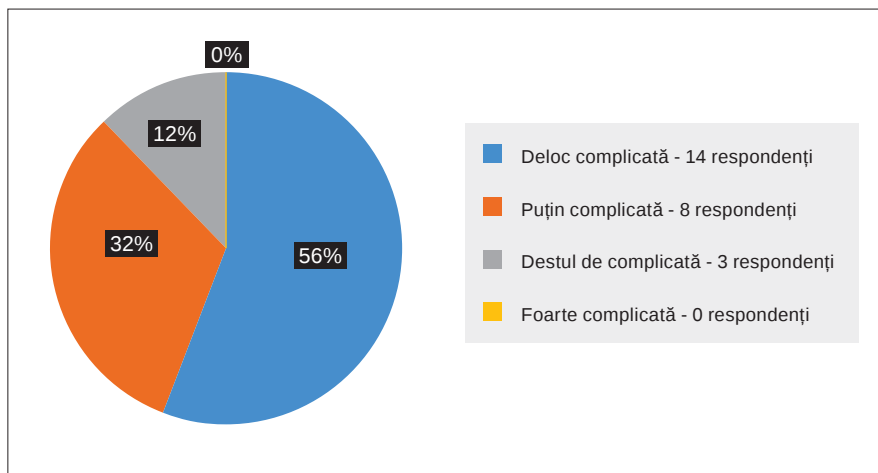


Figura nr. 1. Percepția reprezentanților organizațiilor societății civile față de procedura de înregistrare la Ministerul Justiției

Organizațiile care au solicitat înregistrarea în Lista beneficiarilor au putut depune cererea de înregistrare direct la Ministerul Justiției, inclusiv prin posibilitatea depunerii prin e-mail. Această metodă a contribuit pozitiv la facilitatea procesului de înregistrare. În unele cazuri înregistrate, procesul de înregistrare în Lista beneficiarilor a fost realizat chiar într-o zi. Organizațiile care au depus dosarele în regim online au primit ulterior confirmări cu privire la includerea lor în Lista beneficiarilor 2%.

<sup>10</sup> Cererea poate fi accesată online la: <http://www.justice.gov.md/slidepageview.php?!=ro&idc=214>.

## Publicarea Listei beneficiarilor desemnării procentuale

La 2 ianuarie 2017, Ministerul Justiției a publicat listele beneficiarilor desemnării procentuale. Deși Regulamentul 2% prevede obligația publicării unei singure liste care include toți beneficiarii desemnării procentuale, Ministerul Justiției a publicat două liste separate.<sup>11</sup> Este posibil că acest lucru a influențat negativ procesul ulterior de desemnare procentuală, unor contribuabili le-ar fi fost mai dificil să identifice codul fiscal al organizației pentru care ar fi dorit să redirecționeze 2%. De menționat că acest aspect a fost remediat în cel de-al doilea an de implementare al mecanismului (2018).<sup>12</sup>

## Numărul potențialilor beneficiari ai desemnării procentuale

În primul an de implementare al mecanismului de desemnare procentuală, un număr total de 484 organizații necomerciale au reușit să se înregistreze în Lista beneficiarilor (413 asociații, fundații și instituții private și 71 culte religioase și părți componente). Potrivit informațiilor prezentate de către Ministerul Justiției, aproximativ 40 de organizații au fost refuzate de a fi incluse în Lista beneficiarilor în anul 2017, din următoarele două motive:

- (a) nu au întrunit condițiile de eligibilitate
- (b) au avut datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare.

În același timp, câteva refuzuri au fost emise de către Ministerul Justiției din cauză recepționării cererilor de participare din partea altor forme de organizare decât organizațiile necomerciale (de ex: societăți cu răspundere limitată).<sup>13</sup>

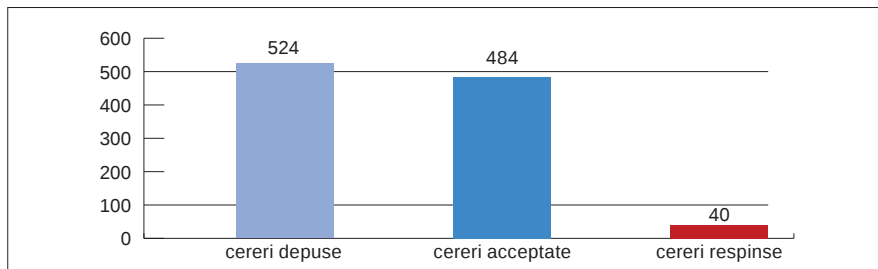


Figura nr. 2. Numărul total de cereri înregistrate de către Ministerul Justiției în luna decembrie 2016

<sup>11</sup> A se vedea Lista publicată separată a asociațiilor, fundațiilor și instituțiilor beneficiare pentru 2017: [http://www.justice.gov.md/public/files/noutati/Ministerul\\_Justitiei\\_-\\_Lista\\_2p\\_-\\_2017\\_-\\_AO.pdf](http://www.justice.gov.md/public/files/noutati/Ministerul_Justitiei_-_Lista_2p_-_2017_-_AO.pdf); și lista cultelor religioase și părților lor componente: [http://www.justice.gov.md/public/files/noutati/Ministerul\\_Justitiei\\_-\\_Lista\\_2p\\_-\\_2017\\_-\\_Culte.pdf](http://www.justice.gov.md/public/files/noutati/Ministerul_Justitiei_-_Lista_2p_-_2017_-_Culte.pdf).

<sup>12</sup> Lista beneficiarilor 2% pentru anul 2018 [http://justice.gov.md/public/files/don/2018/ianuarie/Lista\\_2p\\_20182201.pdf](http://justice.gov.md/public/files/don/2018/ianuarie/Lista_2p_20182201.pdf).

<sup>13</sup> Ministerul Justiției, comunicat de presă din 2 ianuarie 2017 cu privire la rezultatele înregistrării în lista beneficiarilor 2%, disponibil la: <http://justice.gov.md/libview.php?!=ro&idc=4&id=3298>.

Numărul total al organizațiilor înregistrate la mecanism reprezintă aproximativ 4% din numărul total de organizații necomerciale înregistrate în Republica Moldova până în luna decembrie 2016. Potrivit Registrului de stat al organizațiilor necomerciale la acea dată, un număr total de 10,872 OSC-uri au fost înregistrate, dintre care aproximativ 600 în 2016.<sup>14</sup>

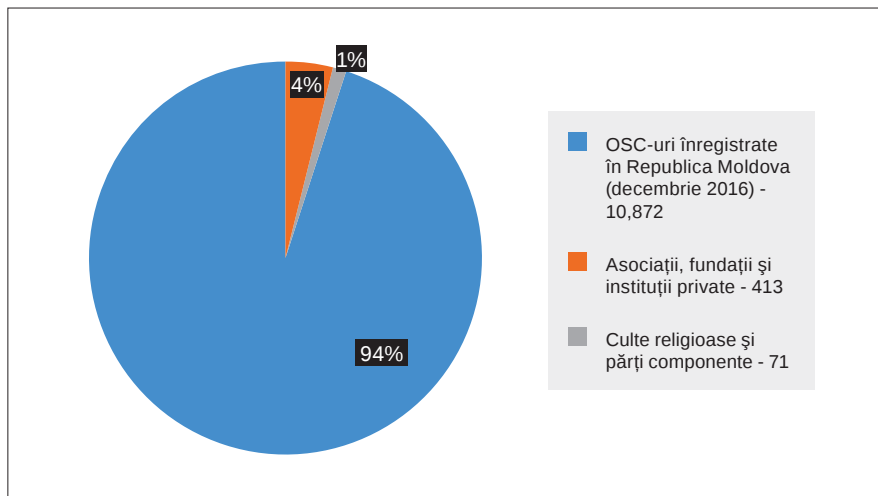


Figura nr. 3. Coraportul numărului organizațiilor înregistrate primul an la mecanismul de desemnare procentuală și numărul total de organizații înregistrate în Republica Moldova

Numărul total de organizații înregistrate la mecanism în primul an de implementare reprezintă un rezultat bun ținând cont în special de perioada complicată în care a avut loc înregistrarea (luna decembrie), dar și de faptul că mecanismul nu este încă bine cunoscut de către potențialii beneficiari.

În cel de-al doilea an de implementare a mecanismului (perioada 1 – 30 septembrie 2017), numărul organizațiilor care s-au înregistrat la mecanism a crescut cu aproximativ 23% (în total 594 de organizații). Acest lucru se poate datora în special următoarelor trei cauze:

- (a) posibilitatea organizațiilor deja înregistrate de a rămâne în listă fără necesitatea depunerii repetate a dosarului;

<sup>14</sup> Raport „Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății civile 2016, USAID, (Europa Centrală și de Est, Eurasia, ediția nr. 20, iulie 2017, p. 158, disponibil la: [https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/CSOSI\\_Report\\_7-28-17.pdf](https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/CSOSI_Report_7-28-17.pdf).



- (b) campania de informare printre beneficiari cu privire la mecanismul 2%;
- (c) perioada deplină de 30 zile (1-30 septembrie 2017) în care potențialii beneficiari au putut depune dosarele de participare.

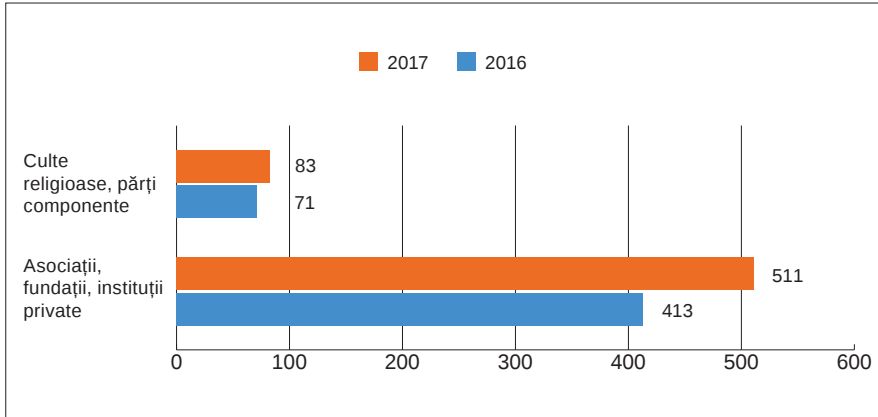


Figura nr. 4. Date comparative (OSC-uri înregistrate la mecanism în 2017 și 2016)

Regulamentul 2% prevede că organizațiile beneficiare incluse în Lista beneficiarilor 2%, în anii anteriori sunt înscrise automat de Ministerul Justiției în Lista beneficiarilor pentru anul următor, cu condiția că nu au datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare.<sup>15</sup> În același timp, acesta nu prevede obligația expresă a autorităților de a notifica organizațiile despre necesitatea stingerii datoriilor.<sup>16</sup> Acest lucru reprezintă un risc prin care organizațiile care doresc în continuare să beneficieze de mecanism, dar nu cunosc despre existența anumitor datorii la buget, să fie excluse din Lista beneficiarilor. În 2018, Ministerul Finanțelor a elaborat un proiect de modificare a Regulamentului 2%, care include, printre altele, obligația expresă a autorității de a notifica organizația deja înregistrată despre prezența datoriilor la bugetul public național, cu acordarea unui termen pentru eliminarea acestui neajuns, până la excluderea acesteia din Lista beneficiarilor 2%.<sup>17</sup>

<sup>15</sup> p. 7 din Regulamentul 2%, *citata supra*.

<sup>16</sup> *Ibid.*

<sup>17</sup> Proiect cu privire la completarea și modificarea hotărârii Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016, <http://mf.gov.md/ro/content/proiectul-hot%C4%83r%C3%A2rii-de-guvern-cu-privire-la-modificarea-%C8%99i-completarea-hot%C4%83r%C3%A2rii-guvernului>.

## Cum a avut loc desemnarea procentuală în 2017

Începând cu anul 2017, persoanele fizice pot efectua desemnarea procentuală odată cu depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit (formularul CET15). Orice persoană care dorește să redirecționeze 2% trebuie să depună declarația, chiar dacă, potrivit Codului Fiscal, nu are această obligație.<sup>18</sup> În 2017, contribuabilii au putut direcționa 2% din impozitul pe veniturile obținute în 2016, în perioada 2 ianuarie – 2 aprilie 2017, în baza Listei beneficiarilor 2% publicată de către Ministerul Justiției. În această perioadă, 21,204 contribuabili au decis să-și exercite dreptul de a desemna procentual.

### Cum au aflat contribuabilii despre desemnare?

Intervievați despre cum au aflat de mecanismul 2%, majoritatea respondenților chestionarului CRJM privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală au spus că, în mare parte, despre mecanism au aflat din sursele mass media, TV, sau radio (18 respondenți), internet, inclusiv rețele sociale (16 respondenți) și seminare de instruire, conferințe, acțiuni de informare realizate de către ONG-uri (13 respondenți). O altă parte din cei intervievați au declarat că au aflat despre posibilitatea de a desemna procentual de la locul de muncă sau din Lege și doar patru respondenți au aflat despre mecanism prin intermediul Ministerului Justiției sau Serviciului Fiscal de Stat. Aceste date sugerează necesitatea fortificării rolului de informare al autorităților despre posibilitatea de a participa la mecanismul de desemnare procentuală.

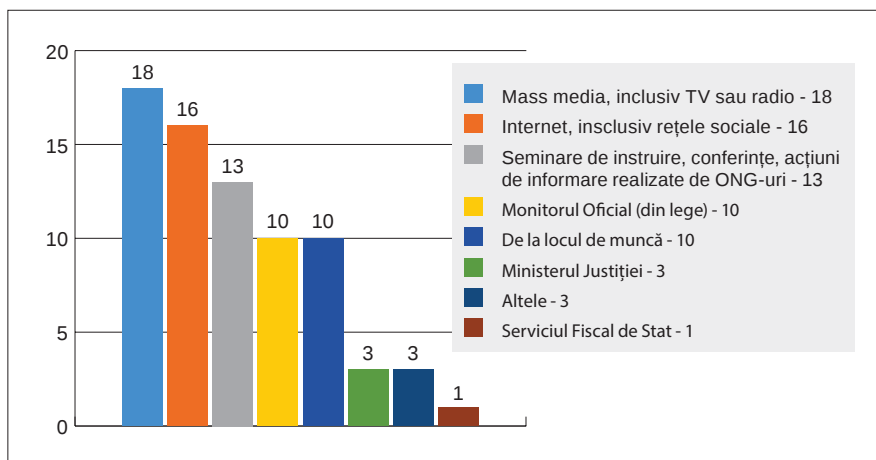


Figura nr. 5. Sursele de informare despre posibilitatea de a direcționa 2% din impozitul pe venit

<sup>18</sup> Art. 83 din Codul Fiscal al Republicii Moldova.

### Când au ales contribuabilii să desemneze procentual?

Cele mai multe desemnări s-au făcut în luna aprilie și primele două zile din luna mai 2017 – 16,485 sau circa 78% dintre toate desemnările. În ultimele nouă zile, între 24 aprilie și 2 mai 2017, contribuabilii au desemnat de 6,908 ori, ceea ce constituie circa 33% dintre toate desemnările. În ultimele 2 zile (1 și 2 mai 2017), 2,536 de contribuabili au desemnat procentual, adică circa 12% din desemnări. Aceste date sunt relevante pentru organizațiile beneficiare care decid când să-și desfășoare campaniile de informare și promovare 2%.

Tabel nr. 1. Numărul de desemnări procentuale efectuate în 2017 pe luni

Perioada 2017	Numărul desemnărilor		
	Total	Validate	Nevalidate
Ianuarie	1	0	1
Februarie	107	60	47
Martie	4,611	3,208	1,403
Aprilie	13,949	11,037	2,912
Mai	2,536	1,877	659
*24 aprilie – 2 mai	6,908	5,237	1,671
<b>Total</b>	<b>21,204</b>	<b>16,182</b>	<b>5,022</b>

\* aceste date sunt incluse în numărul total al desemnărilor procentuale efectuate în luna aprilie și mai.

### Care este modalitatea prin care contribuabilii au ales să desemneze procentual?

Potrivit Regulamentului 2%, declarația cu privire la impozitul pe venit poate fi depusă prin una din următoarele trei modalități:

- (a) personal;
- (b) prin poștă;
- (c) sau online, cu aplicarea semnăturii electronice.

Potrivit informațiilor oferite de către Serviciul Fiscal de Stat, cele mai multe declarații au fost depuse prin declarație rapidă (19,181 desemnări sau 90.5% din numărul total) sau prin intermediul declarației electronice (1,043 desemnări sau 4.9% din numărul total). În același timp, mai puține desemnări - 980 (sau 4.6% din numărul total) - au fost depuse pe suport de hârtie.<sup>19</sup>

<sup>19</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Răspuns nr. 7217 din 12 iunie 2018 cu privire la solicitarea CRJM.

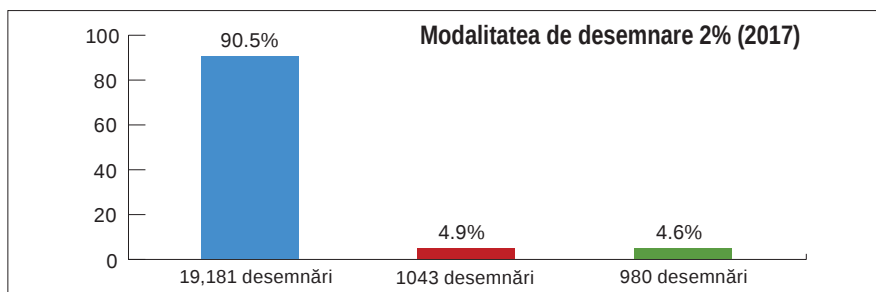


Figura nr. 6. Modalitatea prin care contribuabilii au ales să redirecționeze procentual în primul an de desemnare

## Experiențele contribuabililor în primul an de desemnare

Întrebați să relateze despre cum a decurs procedura de desemnare procentuală, respondenții chestionarului CRJM au relatat experiențe diverse, atât pozitive, cât și negative:

*„Deplasarea fizică la FISC a solicitat timp, efort. Totuși inspectorul fiscal a pus la punct toate detaliile - eu doar i-am prezentat buletinul și la sfârșit, am semnat”.*

Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

*[...] „Inspectorii manifestă o atitudine rigidă și nepoliticoasă atunci când li se adresează întrebări adiționale vizavi de procedura de desemnare procentuală, mulți din ei nu cunosc, refuză să dea lista organizațiilor înregistrate pentru a beneficia de cele 2% redirecționate din impozitul pe venit.”*

Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

*„Reprezentanții / angajații de la Serviciul Fiscal nu cunoșteau despre desemnarea 2 % și / sau nu doreau să direcționeze 2 % din motive tare neclare”.*

Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

În baza unor răspunsuri recepționate, putem constata că unii contribuabili nu cunosc pe deplin despre toate modalitățile prin care poate fi efectuată desemnarea procentuală.

Din acest motiv este necesară desfășurarea în continuare a unor campanii ample de informare cu privire la mecanismul 2%:

*„Nici nu am încercat să desemnez întrucât deplasarea (fizică) la SFS implică timp, pe care nu îl am. Despre celelalte modalități nu am cunoscut”.*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

*„Completarea formularului este un proces anevoios, iar unele rubrici nu sunt pe înțelesul tuturor. Din momentul în care FISC-ul deține declarația pe impozitul pe venit în versiunea pre-completată, ar fi binevenit simplificarea procedurii de desemnare procentuală. Acest fapt ar încuraja cetățenii să redirecționeze acele 2% din impozitul pe venit. Totodată, pentru persoanele din localitățile rurale ar fi mai simplu dacă ar completa un chestionar simplificat fără a se deplasa la raion care necesită cheltuieli suplimentare respectiv îi descurajează”.*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

Unele persoane intervievate au semnalat anumite nereguli cu care s-au confruntat în procesul de desemnare, în special: intenția unor persoane de a influența contribuabilii de a redirecționa o parte din impozitul pe venit către o organizație anume, sau în general, de a-i convinge să nu desemneze. Acest lucru afectează negativ procedura de desemnare procentuală și reprezintă un risc pentru sustenabilitatea mecanismului de desemnare procentuală:

*„S-a organizat politic la indicațiile liderilor politici și de instituții, ca exemplu din start ni s-a promis de la un post de grăniceri și de poliție toți angajații vor redirecționa ONG-ului nostru 2%, însă mai apoi ni s-a spus că cu părere de rău avem directiva de la CENTRU ca să acorde 2% unei ONG indicat de dâșii” [...]*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

*„Persoanele ne-au comunicat, că au fost refuzați de FISC, deoarece au primit indicații să redirecționeze doar pentru ONG veteranilor poliștilor”.*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

*„Mi-am adus aminte despre direcționarea a 2% doar la ieșirea din oficiul Serviciului Fiscal de Stat. Când m-am întors să completez informația, rubrica 2% a fost completată în locul meu”*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

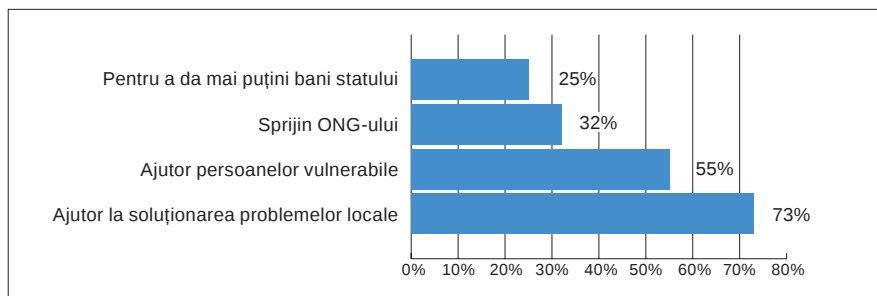
Este important de menționat că, la nivel local, unii contribuabili au semnalat inclusiv reticența reprezentanților ai autorităților locale de a susține prin impozitul de venit activitatea organizațiilor societății civile. Într-un anumit caz, contribuabilul a fost chemat să nu desemneze procentual, altfel primăria ar putea avea ulterior mai puțini bani pentru rezolvarea problemelor locale:

*„Nu desemnați, pentru că primăria va avea mai puțini bani pentru rezolvarea problemelor locale”*

*Respondent în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală*

## Percepțiile contribuabililor asupra mecanismului 2%

Un studiu realizat în 2017 de către Asociația Obștească „Femeia și Copilul - Protecție și Sprijin”<sup>20</sup> a identificat, printre altele, care sunt motivele pentru care contribuabilii din regiunea Criuleni și Dubăsari au decis sau nu să direcționeze 2% din impozit:



*Figura nr. 7. Motive pentru care persoanele au direcționat 2% cu privire la factorii determinanți ai participării cetățenilor la mecanismul de desemnare procentuală*

<sup>20</sup> Asociația Obștească „Femeia și Copilul - Protecție și Sprijin, Factorii determinanți ai participării cetățenilor la mecanismul de desemnare procentuală (studiu de evaluare), Chișinău, 2018, pag. 20-22, [http://2procente.info/uploads/files\\_pages/03\\_2018/Factori\\_determinan%C8%9Bi\\_ai\\_particip%C4%83rii\\_cet%C4%83%C8%9Benilor\\_la\\_mecanismul\\_de\\_desemnare\\_procentual%C4%83.pdf](http://2procente.info/uploads/files_pages/03_2018/Factori_determinan%C8%9Bi_ai_particip%C4%83rii_cet%C4%83%C8%9Benilor_la_mecanismul_de_desemnare_procentual%C4%83.pdf)

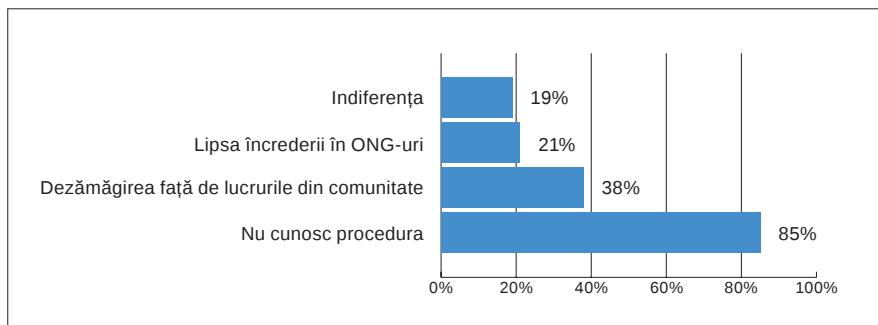


Figura nr. 8. Motive invocate pentru care nu s-a făcut desemnarea 2% cu privire la factorii determinanți ai participării cetățenilor la mecanismul de desemnare procentuală

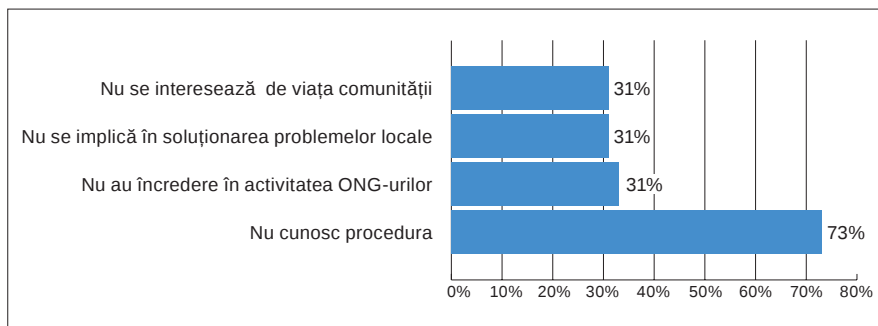


Figura nr. 9. Motive de refuz de desemnare a 2% cu privire la factorii determinanți ai participării cetățenilor la mecanismul de desemnare procentuală

### **(Im)posibilitatea de a desemna procentual pentru unele categorii de persoane**

În 2017, Regulamentului 2% conținea prevederea restrictivă care reglementa că desemnările se pot face doar din veniturile prevăzute la art. 88-90 din Codul Fiscal (salarii, dobânzi și prestarea serviciilor), deși acest lucru nu era prevăzut de Codul Fiscal.<sup>21</sup> În acest fel, au fost excluse de la desemnare persoanele care potrivit legii aveau dreptul de a desemna, printre care întreprinzătorii individuali, avocații, notarii și mediatorii. După finalizarea perioadei de desemnare în 2017, la 3 mai 2017, această restricție din Regulamentul 2% a fost anulată.

În același timp, la 5 iulie 2017, prin Hotărârea de Guvern nr. 511, forma CET 15 care s-a aplicat pentru anul 2017 a fost anulată. Prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 102

<sup>21</sup> A se vedea pc. 15 din Regulamentul 2%, modificat ulterior prin Hotărârea Guvernului nr.280 din 03 mai 2017.

din 3 iulie 2017, a fost aprobat un nou formulat CET15 care a fost valabil pentru anul 2018. În acest formular, veniturile obținute din activitatea profesională și de întreprinzător se reflectă doar la secțiunea a 5-a informativă și nu permite efectuarea desemnărilor procentuale. Ca rezultat, contribuabilii care practică activitate profesională și de întreprinzător nu au putut efectua desemnări procentuale nici în anul 2017, nici în 2018.

Potrivit opiniei Ministerului Finanțelor<sup>22</sup> desemnarea procentuală efectuată de către aceste categorii de persoane poate fi efectuată doar din veniturile supuse declarării (Formularul CET15), altele decât cele care urmează a fi reflectate în declarație (forma DAJ17). Acest lucru implică *de facto* imposibilitatea de a putea participa la mecanismul de desemnare procentuală pentru aceste categorii de persoane, în cazul în care nu obțin alt venit decât cel din activitatea profesională.

Excluderea de la desemnare a persoanelor care potrivit legii au dreptul de a o face nu este justificată și influențează negativ capacitatea mecanismului de a constitui o sursă indirectă de finanțare a sectorului necomercial, deoarece este limitată posibilitatea accesării unor fonduri suplimentare pentru beneficiarii mecanismului din partea unor categorii importante de contribuabili.

## Numărul desemnărilor procentuale

Anul 2017 a fost primul an în care contribuabilii persoane fizice au avut dreptul de a redirecționa 2% din impozitul lor pe venit către o organizație beneficiară. 21,204 contribuabili au decis să-și exercite acest drept și au desemnat procentual.

Pentru a redirecționa 2% din impozitul pe venit, este nevoie de depunerea obligatorie a declarației cu privire la impozitul pe venit (forma CET15). Din numărul total al contribuabililor care au depus CET15 în termen în 2017 (187,731 de contribuabili),<sup>23</sup> 11% au efectuat desemnări procentuale.

Din numărul total al desemnărilor efectuate, în 9,282 de cazuri (44%) contribuabilii nu aveau obligația de a depune declarația cu privire la impozitul pe venit. Aceasta demonstrează un interes sporit pentru acest mecanism chiar din primul an de implementare.

<sup>22</sup> Ministerul Finanțelor, Răspuns 09/2-06/2016 din 18 iunie 2018 cu privire la solicitarea CRJM.

<sup>23</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2016, 30 mai 2016, pag. 3, <http://www.fisc.md/Upload/LinkedPDF/impozitul%20pe%20venit%20PF%202016.pdf>.



În anul 2018, al doilea an de desemnare procentuală, numărul de desemnări s-a mărit până la 29,271, ceea ce constituie o creștere cu circa 38% față de 2017. Aceasta reprezintă circa 14% din numărul total al contribuabililor care au depus declarația CET15 (211,208).<sup>24</sup> Din numărul total de contribuabili care au desemnat procentual în 2018, 13,513 contribuabili nu aveau obligația să depună declarația CET15, dar au ales să o facă pentru a desemna procentual, ceea ce reprezintă 46% din numărul total al desemnărilor efectuate în 2018 și o creștere cu circa 45% față de anul 2017.

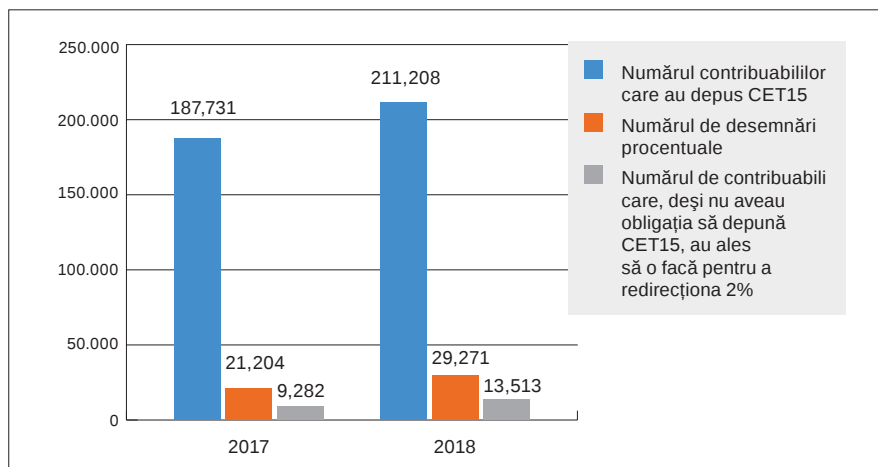


Figura nr. 10. Numărul de desemnări procentuale în 2017 și 2018

### Validarea desemnărilor în 2017

Potrivit p. 20 din Regulamentul 2%, Serviciul Fiscal de Stat nu validează desemnarea procentuală în următoarele cinci cazuri:

- 1) declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pe perioada fiscală a fost depusă după termenul stabilit de legislația fiscală;
- 2) beneficiarul desemnării procentuale nu este inclus în Lista actualizată a beneficiarilor, publicată de către Ministerul Justiției;
- 3) contribuabilul persoană fizică are datorii la impozitul pe venit pentru perioadele anterioare perioadei fiscale în care a fost efectuată desemnarea procentuală;
- 4) contribuabilul persoană fizică nu a achitat impozitul pe venitul declarat din care s-a efectuat desemnarea procentuală;
- 5) contribuabilul persoană fizică a indicat mai mulți beneficiari în declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pentru perioada fiscală.

<sup>24</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2017, 24 mai 2017, pag. 5, [http://www.sfs.md/rapoarte\\_informatii.aspx?file=11170](http://www.sfs.md/rapoarte_informatii.aspx?file=11170).

Din totalul de 21,204 de desemnări efectuate în 2017, 16,182 (circa 76%) au fost validate de către Serviciul Fiscal de Stat, iar 5,022 (circa 24%) – nu au fost validate.

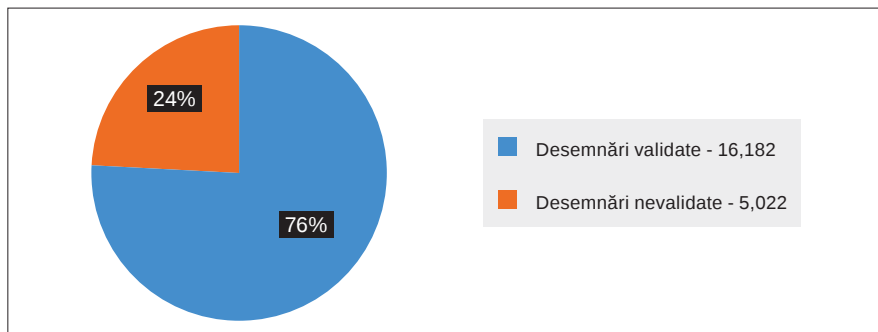


Figura nr. 11. Numărul de desemnări validate și nevalidate în 2017

Din numărul total de 16,182 de desemnări validate în 2017, 14,771 au fost efectuate în favoarea ONG-urilor, iar 1,411 – în favoarea entităților religioase.

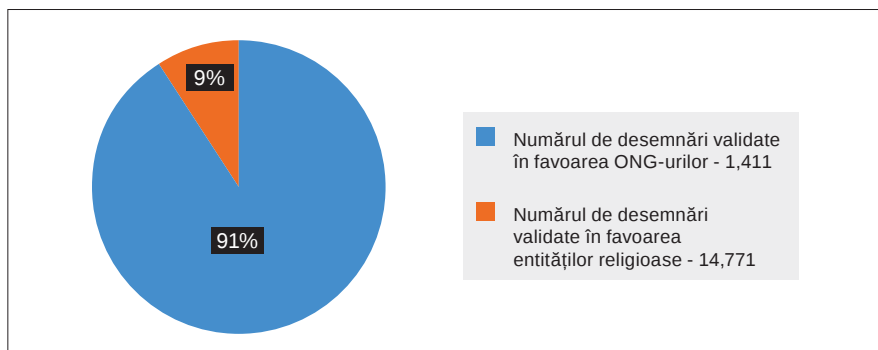


Figura nr. 12. Numărul de desemnări validate în favoarea ONG-urilor și a entităților religioase

Numărul desemnărilor nevalidate în 2017 este unul semnificativ – 5,022, adică circa 24% din totalul desemnărilor.

Potrivit Serviciului Fiscal de Stat, motivele de nevalidare a desemnărilor în 2017 au fost următoarele:<sup>25</sup>

- beneficiarul desemnării procentuale nu era inclus în Lista actualizată a beneficiarilor 2% publicată de Ministerul Justiției – în 687 de desemnări;

<sup>25</sup> În cazul unei desemnări, pot fi prezente mai multe motive de nevalidare.

- contribuabilul persoană fizică a avut datorii la impozitul pe venit pentru perioadele fiscale anterioare perioadei fiscale în care a fost efectuată desemnarea – în 3,377 de desemnări;
- contribuabilul persoană fizică a avut datorii la impozitul pe venitul declarat din care s-a efectuat desemnarea procentuală – în 1,795 de desemnări.

Astfel, majoritatea nevalidărilor desemnărilor procentuale au avut loc din cauza datoriilor la impozitul pe venit. Aceasta demonstrează faptul că există o problemă sistemică care trebuie remediată.

În statele în care există mecanismul 2%, contribuabilii sunt informați atât despre validarea, cât și nevalidarea desemnării. În Ungaria, spre exemplu, autoritatea fiscală informează contribuabilii prin scrisori despre anularea desemnărilor și motivul de anulare. De asemenea, contribuabilii sunt anunțați și în cazul în care desemnarea a avut loc. Astfel, după efectuarea transferului către organizațiile beneficiare, contribuabilii primesc notificări pe contul lor electronic deschis la autoritatea fiscală, prin intermediul căruia ei au depus declarația electronică.

La acest moment, Regulamentul 2% nu prevede un mecanism de informare a contribuabililor care au redirecționat 2% despre validarea sau nevalidarea desemnărilor lor. Aceasta a dus la o confuzie atât din partea organizațiilor beneficiare, care așteptau sume 2% mai mari, cât și din partea contribuabililor care au desemnat. Serviciul Fiscal de Stat a primit un număr mare de solicitări de informație din partea contribuabililor despre validarea sau nevalidarea desemnărilor, ceea ce presupune implicarea unor resurse suplimentare pentru a putea face față unui număr mare de solicitări. Având în vedere faptul că, în 2018, au redirecționat cu 40% mai multe persoane decât în 2017, valul de solicitări de informație va crește în fiecare an. Costurile pentru furnizarea răspunsurilor către toți contribuabilii pot să depășească cu mult costurile de informare prin scrisori doar a contribuabililor ale căror desemnări au fost nevalidate.

Este nevoie de informarea contribuabililor care desemnează procentual despre faptul că desemnările lor au fost sau nu validate și cauza nevalidării. Statul are doar de câștigat de pe urma informării contribuabililor despre cauza nevalidării desemnărilor. În cazul în care contribuabilii ar fi informați despre nevalidarea desemnărilor din cauza datoriilor la buget, aceștia și-ar plăti datoriile, ceea ce ar spori încasările la buget și ar micșora datoriile către buget. De asemenea, informarea contribuabililor ale căror desemnări au fost validate și despre faptul că banii au fost transferați către organizații beneficiare ar limita numărul

de solicitări de informații, ar spori încrederea în mecanismul 2% și în autoritatea fiscală, precum și ar încuraja contribuabilii să folosească serviciile fiscale electronice.

În acest scop, ar putea fi folosite mai multe opțiuni pentru informarea contribuabililor ale căror desemnări procentuale au fost sau nu validate:

- a. informarea prin poștă sau e-mail a contribuabililor ale căror desemnări nu au fost validate despre nevalidare și motivul de nevalidare a desemnării;
- b. informarea prin e-mail sau serviciul electronic „contul unic al contribuabilului” a contribuabililor ale căror desemnări au fost validate, după efectuarea transferului sumei de desemnare procentuală, cu menționarea sumei transferate și a denumirii organizației către care a fost transferată suma.

Având în vedere faptul că motivul principal pentru care desemnările nu au fost validate în 2017 este prezența datoriilor la impozitul pe venit al contribuabililor, pot fi luate și măsuri de prevenire, cum ar fi:

- a. Serviciul Fiscal de Stat poate instrui inspectorii fiscali ca în cazul în care contribuabilul face desemnarea procentuală direct la oficiile teritoriale ale Serviciului, să-l informeze despre motivul de nevalidare cum ar fi prezența datoriilor la impozitul pe venit și să-i propună să verifice pe loc prezența datoriilor sau să-l informeze despre posibilitatea verificării datoriilor prin intermediul serviciului guvernamental electronic Mpay.
- b. Serviciile electronice fiscale nu oferă multă informație despre modalitatea de verificare și achitare a datoriilor la impozitul pe venit. Spre exemplu, serviciul fiscal „declarația electronică” nu include vreo informație despre cum pot fi verificate și achitate datoriile la impozitul pe venit, deși există serviciul electronic guvernamental în acest sens – Mpay. Este util și ușor de explicat acest lucru la categoria „declarația electronică”. Aceasta ar asigura și o intercalare a serviciilor electronice dezvoltate de diverse instituții guvernamentale.

## Profilul contribuabililor

Din numărul total al contribuabililor persoane fizice care au efectuat desemnări în 2017 care au fost validate (16,182), 4,766 au avut viza de reședință în mun. Chișinău, ceea ce reprezintă circa 29%. Următoarele două localități din care au provenit cei mai mulți contribuabili ce au redirecționat 2% sunt mun. Bălți și or. Cahul, cu câte 846 și 598 de contribuabili fiecare. Din localitățile din restul țării au desemnat procentual 9,972 de persoane.

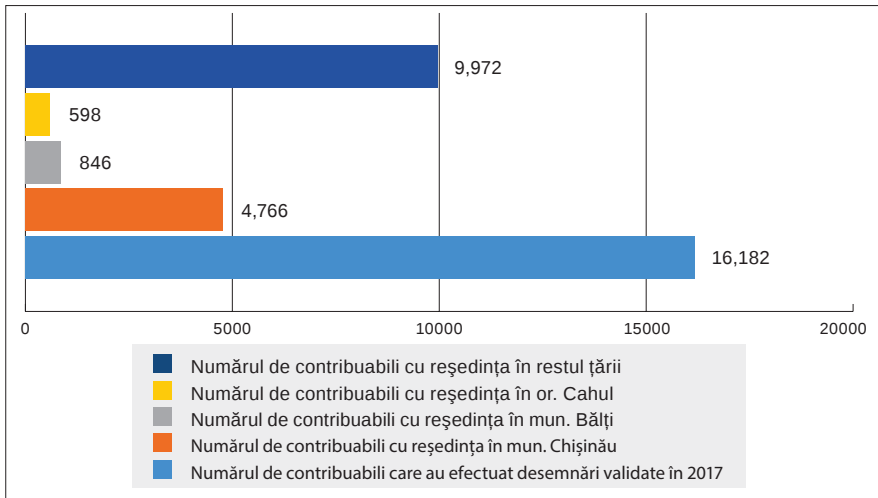


Figura nr. 13. Distribuția numărului de contribuabili care în 2017 au efectuat desemnări, după localitățile unde au viza de reședință

Deși doar 29% din contribuabili care au redirecționat 2% în 2017 au avut viza de reședință în mun. Chișinău, organizațiile cu sediul în mun. Chișinău au primit cel mai mare număr de desemnări procentuale - 13,486 desemnări, ceea ce reprezintă circa 83% din numărul total de desemnări validate. Alte 416 desemnări au fost redirecționate către organizațiile din mun. Bălți, iar 366 – din or. Soroca. Pentru organizațiile din restul țării au desemnat 1,915 persoane.

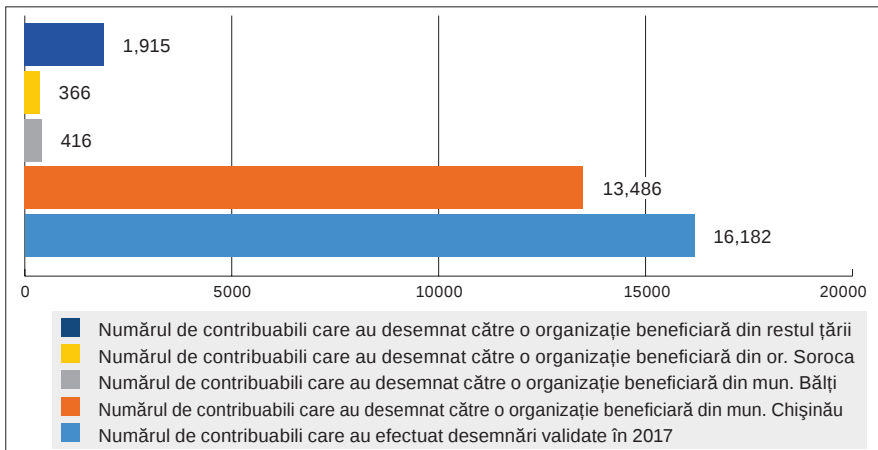


Figura nr. 14. Distribuția numărului de contribuabili care în 2017 au efectuat desemnări, după sediul organizațiilor beneficiare alese

În ceea ce ține de vârsta contribuabililor care au efectuat desemnări procentuale în 2017, cele mai multe desemnări le-au efectuat persoanele cu vârsta cuprinsă între 31 și 50 de ani (11,495 persoane sau circa 54%), urmate de persoanele cu vârsta între 18 și 30 de ani (5,921 persoane sau 28%). Mecanismul 2% a trezit interes și pentru persoanele cu vârsta între 51 și 70 de ani (3,729 persoane sau circa 18%), dar și celor care au depășit vârsta de 70 de ani (59 persoane).

Tabel 2. Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2017 conform vârstei

Vârsta contribuabililor	Numărul desemnărilor efectuate		
	Total	Validate	Nevalidate
18-30	5,921	5,129	792
31-50	11,495	8,624	2,871
51-70	3,729	2,387	1,342
> 70	59	42	17
<b>Total</b>	<b>21,204</b>	<b>16,182</b>	<b>5,022</b>

Cei mai mulți contribuabili care au desemnat procentual în 2017 au fost bărbați, 14,058 sau aproximativ 66%. Femeile au desemnat într-un număr mai redus - 7,146 sau circa 34% din numărul total de contribuabili.

Tabel 3. Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2017 conform sexului

Sexul contribuabililor	Numărul desemnărilor efectuate		
	Total	Validate	Nevalidate
Femei	7,146	5,141	2,005
Bărbați	14,058	11,041	3,017
<b>Total</b>	<b>21,204</b>	<b>16,182</b>	<b>5,022</b>

## Profilul beneficiarilor

Din 484 de organizații înregistrate în 2017 în Lista beneficiarilor 2%, 302 au primit desemnări procentuale, adică circa 62%.

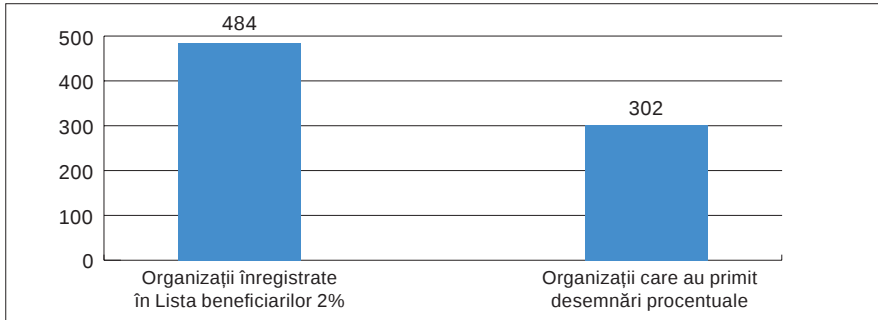
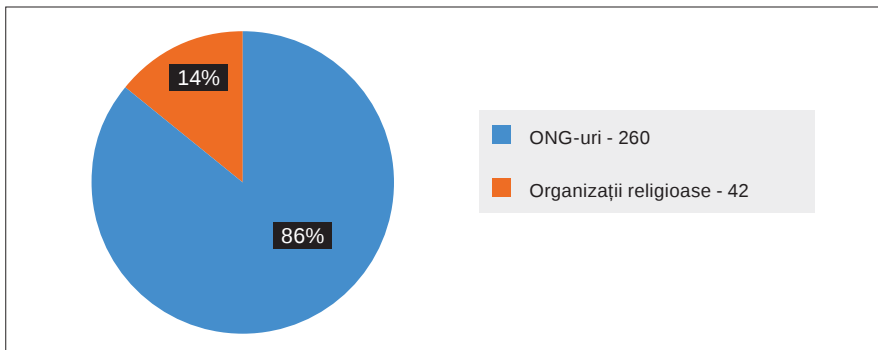


Figura nr. 13. Numărul de organizații beneficiare ale mecanismului de desemnare procentuală în 2017

Din cele 302 organizații care au primit desemnări procentuale în 2017, 260 organizații sunt ONG-uri, care reprezintă circa 86% din toți beneficiarii, iar 42 de organizații reprezintă entități religioase, adică circa 14% din numărul total de beneficiari.



Figură nr. 14. Categoriile de organizații beneficiare ale mecanismului 2% în 2017

202 organizații beneficiare sau circa 67% din numărul total de beneficiari care au primit sume 2% în 2017 își au sediul în mun. Chișinău, în timp ce restul 100 de organizații sau circa 33% au sediul în alte localități din țară.

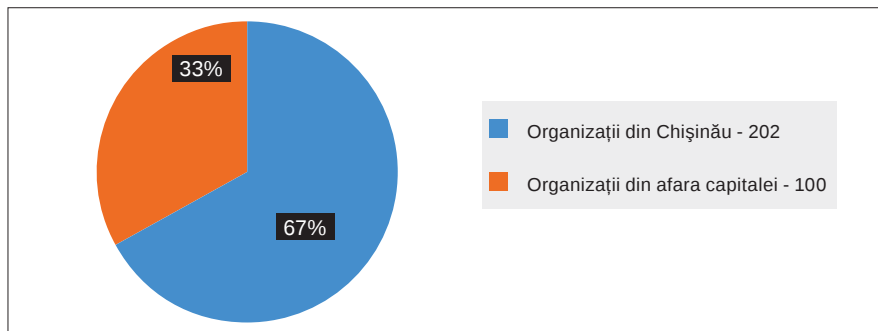


Figura nr. 15. Distribuția teritorială a organizațiilor beneficiare ale mecanismului de desemnare procentuală în 2017

## Sumele 2% desemnate

În 2017, suma totală care a fost desemnată de contribuabili, până la validare, a constituit **MDL 4,140,868.43**. Din această sumă, **MDL 2,821,243.60** (circa 68%) au fost transferați către beneficiari după validarea desemnărilor, iar suma desemnărilor nevalidate constituie **MDL 1,319,624.83** (circa 32%).

În medie, în 2017, fiecare contribuabil a desemnat **MDL 195**, dintre care au fost validați **MDL 174**. Fiecărei organizații beneficiare i-a revenit în mediu **MDL 9,342** după validarea sumelor de desemnare procentuală.

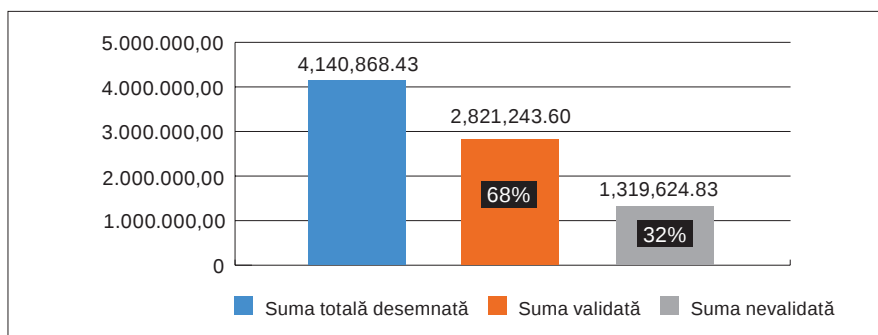


Figura nr. 16. Sumele de desemnare procentuală desemnate în 2017



Suma totală desemnată pentru ONG-uri în 2017, până la validare, este de **MDL 3,584,751.21**, ceea ce constituie circa 87% din suma totală desemnată. Pentru entități religioase a fost desemnată suma totală de **MDL 414,879.66**, adică circa 10% din suma totală desemnată. Restul MDL 141,237.56 (0.03%) au fost desemnați către beneficiari care nu erau înscriși în Lista beneficiarilor 2%.

Tabel 4. Sumele desemnate procentual în 2017 după categoriile de beneficiari

Beneficiari	Suma desemnată		
	Totală	Nevalidată	Validată
<b>ONG-uri</b>	3,584,751.21	1,041,636.76	2,543,114.45
<b>Entități religioase</b>	414,879.66	136,750.51	278,129.15
<b>Beneficiari neidentificați</b>	141,237.56	141,237.56	0
<b>Total</b>	4,140,868.43	1,319,624.83	2,821,243.60

După validarea desemnărilor, ONG-urile au primit **MDL 2,543,114.45**, ceea ce reprezintă circa 90% din suma totală validată, iar entitățile religioase – **MDL 278,129.15**, adică circa 10% din suma de desemnare procentuală validată.

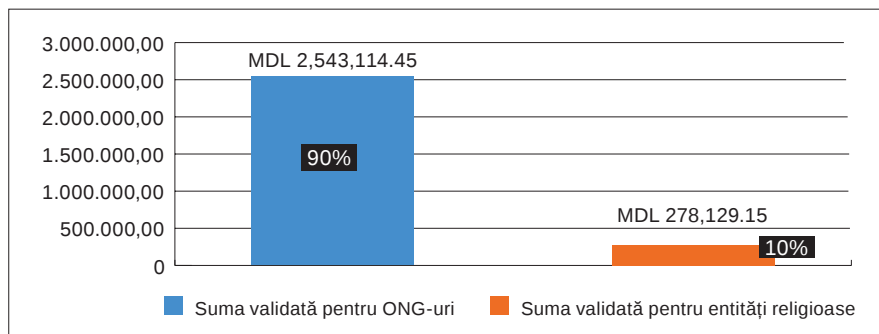


Figura nr. 17. Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 după categorii de beneficiari

Suma desemnărilor validate efectuate în 2017 de către contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău este de **MDL 1,278,244.12**, adică circa 45% din suma totală validată. Contribuabilii din restul localităților au desemnat, după validare, suma de **MDL 1,542,999.48**, adică aproximativ 55% din suma totală validată în 2017.

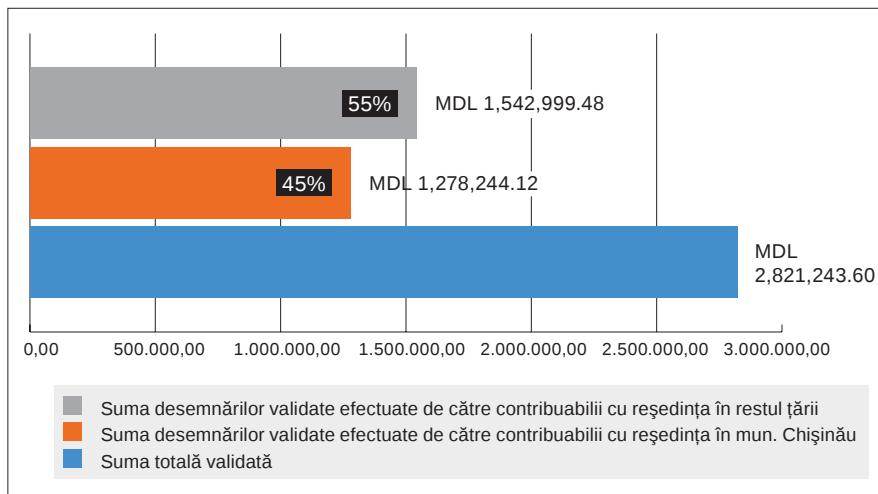


Figura nr. 18. Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 după reședința contribuabililor

Deși contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău au desemnat circa 45% din suma totală validată, organizațiile beneficiare din mun. Chișinău au primit cea mai mare parte din sumă - **MDL 2,425,632.65**, adică aproximativ 86% din suma totală validată. Organizațiile din restul țării au primit, respectiv **MDL 395,610.95**, ceea ce reprezintă circa 14% din suma totală validată.

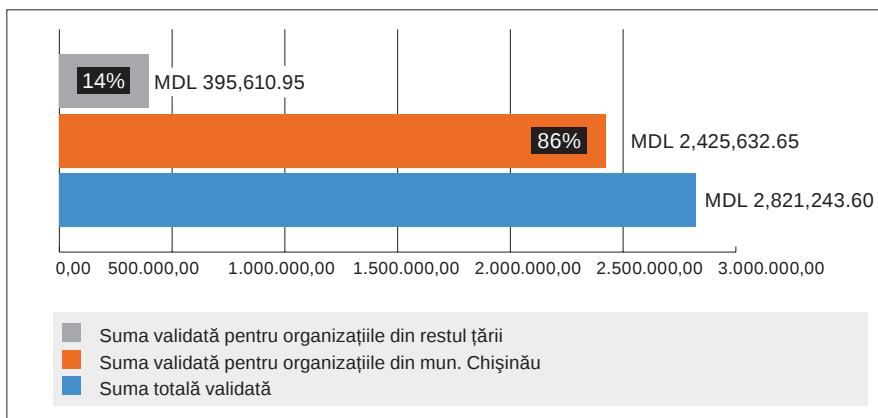


Figura nr. 19. Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 după sediul organizațiilor beneficiare

Cea mai mare sumă de desemnare procentuală primită de o organizație în 2017 este de **MDL 1,374,555.89**, ceea ce reprezintă 49% din suma totală validată și circa 54% din suma validată pentru ONG-uri. Beneficiarul acestei sume este Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova.

Cea mai mică sumă desemnată - de **MDL 1.01** - a fost redirecționată pentru Comunitatea Religioasă Biserica Creștină Penticostală „Emanuel” din s. Sărata-Galbenă, r-nul Hâncești.

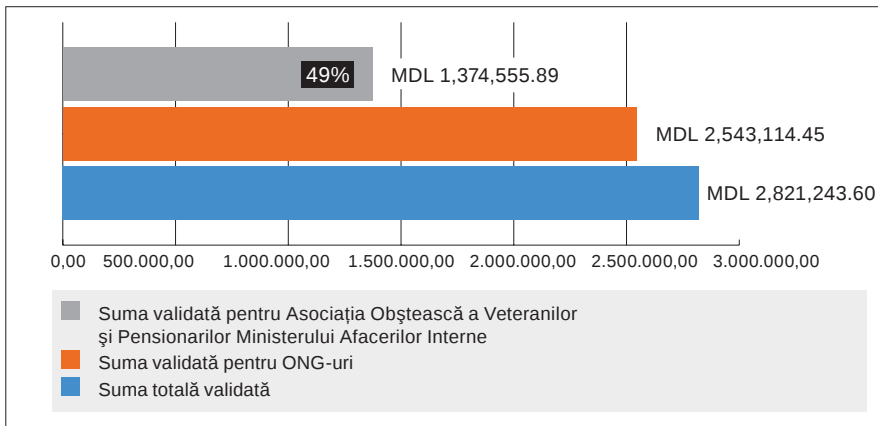


Figura nr. 20. Suma de desemnare procentuală validată în 2017 pentru Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova

## Potențialul mecanismului 2%

În 2016, 1,219,500 de persoane fizice în Moldova au obținut venituri impozabile și au achitat impozit pe venit.<sup>26</sup> Dintre acestea, doar 21,204 au redirecționat 2% din impozitul lor pe venit către o organizație necomercială, ceea ce reprezintă circa 1.7% din numărul total al persoanelor fizice care au obținut venituri și au achitat impozite pe venit și au avut dreptul să redirecționeze 2% din impozitul pe venit.

Impozitele pe veniturile obținute de persoanele fizice în 2016 reprezintă MDL 3,126,310,000.<sup>27</sup> Prin urmare, în 2017, a existat potențialul de a redirecționa 2% din

<sup>26</sup> Biroul Național de Statistică, [www.statistica.md](http://www.statistica.md).

<sup>27</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2016, 30 mai 2016, pag. 5, <http://www.fisc.md/Upload/LinkedPDF/impozitul%20pe%20venit%20PF%202016.pdf>.

aceste impozite pe venit, care ar constitui MDL 62,526,200. În 2017, până la validare, a fost desemnată procentual suma de MDL 4,140,868.43, care reprezintă circa 6.6% din potențialul de desemnare procentuală.

În 2017, 1,207,500 de persoane fizice în Moldova au obținut venituri impozabile, dintre care 29,271 au ales să desemneze procentual în 2018, adică circa 2.4 %. Impozitul pe veniturile obținute în 2017 constituie MDL 4,190,000,000.<sup>28</sup> Rezultă că potențialul sumei de desemnare procentuală în 2018 a fost de MDL 83,800,000. La data scrierii prezentului raport nu se cunoștea suma desemnată procentual în anul 2018.

Tabel 5. Potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova

	Potențial de direcționare 2%	Direcționare 2%	%
<b>2017</b>			
<b>Numărul de contribuabili</b>	1,219,500	21,204	1.7%
<b>Suma de desemnare procentuală</b>	MDL 62,526,200	MDL 4,140,868.43	6.6%
<b>2018</b>			
<b>Numărul de contribuabili</b>	1,207,500	29,271	2.4%
<b>Suma de desemnare procentuală</b>	MDL 83,800,000	date indisponibile	date indisponibile

## Accesul la informații

Mecanismul 2% este unul nou în Republica Moldova, de aceea este nevoie de o accesibilitate mai mare a informației atât pentru contribuabili, cât și pentru organizațiile beneficiare. În 2018, Ministerul Justiției a creat un banner „Legea 2%” pe pagina sa web (partea dreaptă

<sup>28</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2017, 24 mai 2017, pag. 6, [http://www.sfs.md/rapoarte\\_informatii.aspx?file=11170](http://www.sfs.md/rapoarte_informatii.aspx?file=11170).

a paginii).<sup>29</sup> La acel link se găsesc Lista beneficiarilor 2%, model de cerere de înregistrare în Lista beneficiarilor 2%, legislația relevantă, alte materiale informaționale. Informația este accesibilă și completă. Pe pagina web a Serviciului Fiscal de Stat a fost creat în 2018 un banner „Desemnează 2%”,<sup>30</sup> care duce spre mai multe materiale informative publicate pe o pagină web a unui ONG local. Majoritatea persoanelor care doresc să redirectioneze 2% probabil vor căuta informații pe pagina web a Serviciului Fiscal de Stat, deoarece desemnarea se face prin depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit la oficiile teritoriale ale Serviciului. Deși crearea banner-ului este un lucru pozitiv, este recomandată publicarea unor materiale despre modul de desemnare și mecanismul 2% direct pe pagina web a Serviciului Fiscal de Stat.

Regulamentul 2% (p. 5) prevede publicarea unui raport anual statistic privind desemnările, care să includă: numărul contribuabililor care au efectuat desemnarea procentuală, numărul de desemnări care au fost efectuate cu respectarea legii și cele neautorizate, suma totală a desemnărilor procentuale transferată către beneficiari, informația generalizată sub aspect teritorial (conform Clasificatorului unităților administrativ-teritoriale al Republicii Moldova) privind sumele transferate către beneficiarii desemnării procentuale, lista beneficiarilor care au primit desemnări procentuale, cu indicarea sumelor primite. În 2017, Serviciul Fiscal de Stat a publicat raportul anual statistic privind desemnările procentuale, care a cuprins toate datele indicate de Regulamentul 2%.<sup>31</sup> În același timp, pentru a avea date mai precise privind rezultatele implementării mecanismului 2%, și a face niște analize mai calitative, ar fi foarte utilă includerea în raportul anual al SFS a unor date statistice mai detaliate, pe care Serviciul Fiscal de Stat oricum le deține, cum ar fi: date statistice mai detaliate privind contribuabilii care au desemnat procentual, cum ar fi vârsta și sexul lor, pentru a face un portret mai exact al contribuabililor activi în mecanismul 2%; numărul de desemnări făcute personal la oficiile SFS, prin declarația rapidă și declarația electronică, pentru a evalua preferințele de depunere a declarațiilor de către contribuabili; datele statistice privind motivele de nevalidare a desemnărilor și a numărului de nevalidări pentru fiecare motiv; suma desemnată total și suma desemnărilor care nu au fost validate – raportul include doar suma desemnărilor validate.

Fiecare contribuabil persoană fizică care a redirectionat 2% din impozitul său pe venit are dreptul, potrivit p. 26 al Regulamentului 2%, să solicite informații către Serviciul Fiscal de Stat privind validarea sau nevalidarea desemnării sale și motivul de nevalidare. Acest drept oferă o mai mare transparență asupra implementării mecanismului 2%.

<sup>29</sup> <http://justice.gov.md/index.php?l=ro>.

<sup>30</sup> <http://www.fisc.md/>.

<sup>31</sup> Serviciul Fiscal de Stat, Raport statistic privind desemnarea procentuală în 2017, [http://www.sfs.md/rapoarte\\_informatii.aspx?file=10257](http://www.sfs.md/rapoarte_informatii.aspx?file=10257).

În același timp, Regulamentul 2% nu oferă niciun drept organizațiilor beneficiare de a obține informații despre contribuabilii care au desemnat către aceste organizații. Totuși, pentru a efectua o campanie de informare 2% de succes, organizațiile ar avea nevoie măcar de câteva informații statistice care le-ar putea ghida în eforturile lor de promovare, cum ar fi: numărul total al contribuabililor care au desemnat procentual, inclusiv desemnări validate și nevalidate; sexul și vârsta acestora; precum și localitățile în care au viza de reședință. Pentru a minimiza cheltuielile, se poate prevedea ca această informație să se acorde prin email la cererea organizației.

## Concluzii

Mecanismul de desemnare procentuală nu este suficient pentru a asigura sustenabilitatea financiară a organizațiilor necomerciale. Sumele primite de organizațiile beneficiare în 2017 în urma redirectionării 2% demonstrează acest fapt. Beneficiile majore în primii ani de implementare a mecanismului pentru organizațiile necomerciale sunt mai degrabă comunicarea sporită a organizațiilor beneficiare cu publicul și câștigarea unor noi susținători decât beneficiile financiare.

Mecanismul de desemnare procentuală încă nu este pe deplin cunoscut de către contribuabili, organizații beneficiare, dar și de către unii reprezentanți ai autorităților. Acest lucru poate afecta procedura de desemnare procentuală și reprezintă un risc pentru sustenabilitatea mecanismului de desemnare procentuală. Pentru popularizarea mecanismului 2% sunt necesare măsuri de informare și promovare atât din partea organizațiilor beneficiare, cât și din partea autorităților. Este nevoie să fie publicată mai multă informație accesibilă pe paginile web ale autorităților implicate în implementarea mecanismului 2% și inspectorii fiscali să fie instruiți cu privire la mecanismul de desemnare procentuală. În același timp, este necesară sporirea capacităților organizațiilor necomerciale de a desfășura campanii de informare.

Numărul mare de desemnări nevalidate (circa 24%), pe motiv principal de prezență a datoriilor la impozitul pe venit, arată că există o problemă sistemică care necesită măsuri pe potrivă. Sunt necesare măsuri de explicare a necesității de verificare și modalităților de achitare a datoriilor la impozitul pe venit, dar și informare post-factum despre validarea sau nevalidarea desemnărilor de către autoritatea fiscală.

În 2017 contribuabilii au avut experiențe diverse, atât pozitive, cât și negative legate de procedura de desemnare. În timp ce unii nu au întâlnit dificultăți în cadrul procesului de desemnare, fiind asistați, în caz de necesitate, de către reprezentanții Serviciului Fiscal de Stat, alții au întâmpinat dificultăți. Unele persoane intervievate au semnalat anumite nereguli cu care s-au confruntat în procesul de desemnare, în special: intenția unor persoane de a influența contribuabilii de a redirectiona o parte din impozitul pe venit către o organizație anume sau, în general, de a-i convinge să nu desemneze. Alți contribuabili au descoperit că rubrica 2% din declarația CET15 a fost completată în locul lor de către inspectorul fiscal.

În 2017, unele categorii de contribuabili au fost excluse de la dreptul de a desemna procentual, cum ar fi contribuabilii care practică activități profesionale (avocații, notarii, executorii

judecătorești) și activitate de întreprinzător. Excluderea de la desemnare a persoanelor care au dreptul de a o face potrivit legii nu este justificată și influențează negativ capacitatea mecanismului de a constitui o sursă indirectă de finanțare a sectorului necomercial.

Statistica desemnărilor arată că potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova este destul de mare – în 2017 au desemnat 1.7% din numărul total de contribuabili care au avut dreptul de a desemna procentual, iar în 2018 numărul acestora s-a mărit până la 2.4%. Doar 5% din organizații necomerciale s-au înscris la mecanismul de desemnare procentuală, ceea ce înseamnă că fie nu cunosc acest mecanism, fie nu au resurse suficiente pentru a organiza campanii 2%.

Raportul anual statistic privind desemnările procentuale publicat de Serviciul Fiscal de Stat este foarte util pentru beneficiari și contribuabili. În același timp, completarea acestuia cu informații statistice mai detaliate despre profilul contribuabililor, modalitățile de depunere a declarației CET15, motivele de nevalidare a desemnărilor, precum și suma desemnată total și cea nevalidată, ar permite o informare mai completă asupra implementării mecanismului 2%. Deși contribuabilii au dreptul să solicite informație despre validarea sau nevalidarea desemnărilor efectuate de ei, organizațiile beneficiare nu au dreptul să solicite nici un fel de informație despre contribuabilii care le-au desemnat. Pentru a eficientiza campania lor de informare, ar fi utilă eliberarea unor informații statistice privind contribuabilii care le-au desemnat.



## Recomandări


1. Organizarea campaniilor de informare și promovare a mecanismului 2% atât la nivel național, cât și local de către organizațiile beneficiare și de către autorități;
2. Fortificarea rolului de informare al autorităților despre posibilitatea de a participa la mecanismul de desemnare procentuală desemnarea procentuală, inclusiv plasarea unei informații mai detaliate despre mecanismul 2% pe pagina web a Serviciului Fiscal de Stat;
3. Sporirea capacităților organizațiilor necomerciale de a desfășura campanii de informare și promovare a mecanismului 2%;
4. Ministerul Finanțelor să completeze Regulamentul 2% cu obligația expresă a autorității care înregistrează organizațiile în Lista beneficiarilor 2% de a notifica organizația deja înregistrată în listă despre prezența datoriilor, cu acordarea unui termen pentru remedierea neajunsului, până la excluderea acesteia din Lista beneficiarilor 2%;
5. Serviciul Fiscal de Stat să instruiască angajații, pentru a comunica persoanelor fizice contribuabili despre posibilitatea de a direcționa procentual unei organizații din Lista beneficiarilor 2% și de a nu completa rubrica privind desemnarea procentuală din declarația CET15 fără indicația contribuabilului persoană fizică;
6. Ministerul Finanțelor să modifice declarația cu privire la impozitul pe venit a persoanei fizice CET15, astfel încât să permită efectuarea desemnărilor procentuale de către persoanele care practică activitate profesională și de întreprinzător;
7. Serviciul Fiscal de Stat să informeze contribuabilii ale căror desemnări procentuale au fost sau nu validate și Ministerul Finanțelor să modifice Regulamentul 2% în acest sens în modul următor:
  - a) introducerea p. 20<sup>1</sup> în Regulamentul 2% cu următorul conținut: *„Serviciul Fiscal de Stat informează prin poștă / e-mail / serviciul electronic „contul unic al contribuabilului” contribuabilii ale căror desemnări procentuale nu au fost validate, despre acest fapt, cu indicarea motivului de nevalidare”;*
  - b) introducerea p. 24<sup>1</sup> în Regulamentul 2% cu următorul conținut: *„După transferul sumelor de desemnare procentuală către organizațiile beneficiare, Serviciul Fiscal de Stat informează prin e-mail / serviciul electronic „contul unic al contribuabilului” contribuabilii ale căror desemnări au fost validate, cu menționarea sumei transferate și a denumirii organizației către care a fost transferată suma”;*
8. Aplicarea unor măsuri de prevenire pentru evitarea anulării desemnărilor procentuale pe motiv de prezență a datoriilor la impozitul pe venit al contribuabililor, cum ar fi:


- a) Serviciul Fiscal de Stat să instruiască inspectorii fiscali ca în cazul în care contribuabilul face desemnarea procentuală direct la oficiile teritoriale ale Serviciului, să-l informeze despre motivul de nevalidare cum ar fi prezența datoriilor la impozitul pe venit și să-i propună să verifice pe loc prezența datoriilor sau să-l informeze despre posibilitatea verificării prin intermediul serviciului guvernamental electronic Mpay.
  - b) Serviciul Fiscal de Stat să includă în serviciul fiscal „declarația electronică” o instrucțiune despre modalitatea de verificare și achitare a datoriilor la impozitul pe venit prin intermediul serviciului guvernamental electronic Mpay;
9. Completarea raportului anual statistic privind desemnările procentuale prin modificarea p. 25 al Regulamentului 2%, prin adăugarea următoarelor date pentru a fi publicate în raportul statistic anual al Serviciului Fiscal de Stat privind desemnarea procentuală: *„vârsta și sexul contribuabililor care au desemnat procentual; numărul de desemnări făcute personal la oficiile Serviciului Fiscal de Stat, prin declarația rapidă și declarația electronică; datele statistice privind motivele de nevalidare a desemnărilor și a numărului de nevalidări pentru fiecare motiv; suma desemnată total și suma desemnărilor care nu au fost validate”*;
10. Oferirea unor informații statistice organizațiilor beneficiare prin includerea p. 26<sup>1</sup> în Regulamentul 2% cu următorul conținut: *„Serviciul Fiscal de Stat va oferi următoarelor informații organizațiilor care au primit sume de desemnare procentuală, la cerere, prin e-mail: numărul total al contribuabililor care au desemnat procentual către acea organizație, inclusiv desemnări validate și nevalidate; sexul și vârsta contribuabililor care au desemnat procentual către acea organizație; precum și localitățile în care aceștia au viza de reședință”*.


---

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

### Centrul de Resurse Juridice din Moldova

 Str. A. Șciusev 33, MD-2001  
Chișinău, Republica Moldova

 +37322843601

 +37322843602

 [contact@crjm.org](mailto:contact@crjm.org)

 [www.crjm.org](http://www.crjm.org)

 [CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)

 [CRJMDolova](https://twitter.com/CRJMDolova)

